

Nr 29

Försvarsutskottets betänkande med anledning av propositionen 1973:205 med förslag till lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft jämte motion.

I propositionen 1973:205 har Kungl. Maj:t (industridepartementet) föreslagit riksdagen att anta ett i propositionen framlagt förslag till lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft.

Utskottet har inhämtat yttrande över propositionen från näringsutskottet. Yttrandet fogas som bilaga 1 till detta betänkande.

Propositionen

Bestämmelser om reglering av elektrisk kraft kan utfärdas med stöd av allmänna ransoneringslagen (1954:280). Denna lag, som är en s. k. fullmaktslag, kan tillämpas bl. a. vid krig eller krigsfara eller annan utom riket inträffad utomordentlig händelse, som medfört knapphet eller betydande fara för knapphet på förnödenhet som är av vikt för befolkningen eller produktionen. Överträdelse av utfärdade bestämmelser medför ansvar. Däremot saknas möjlighet att föreskriva annan påföljd.

I propositionen föreslås en lag som gör det möjligt att reglera förbrukningen av elektrisk kraft, om tillgången på sådan kan förutses inte komma att förslå för att tillgodose behovet. Förslaget är utformat i nära överensstämmelse med de lagar i ämnet som gällde under åren 1949–1954, 1956, 1959–1960 och 1970–1971. Lagen föreslås gälla till utgången av november 1974.

Motionen

I motionen 1973:2184 av herr Strindberg (m) har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att en eventuell elransonering utformas så att den tar hänsyn till elkonsumenternas individuella behov samt så att den i minsta möjliga utsträckning drabbar näringslivets produktionsförmåga och hushållens förbrukning.

Utskottet

Man kan enligt departementschefen inte utesluta att försörjningsläget framdeles blir sådant att åtgärder för att tvångsvis begränsa förbrukningen av oljeprodukter blir nödvändiga. Om en ransonering av olja genomförs, kommer med största sannolikhet efterfrågan på elkraft att öka snabbt genom att konsumenterna där så är möjligt kommer att ersätta olja med el. Man får således räkna med bl. a. att elkraft kommer

till användning för uppvärmning av bostäder i betydligt större utsträckning än f. n. Möjligheterna är emellertid begränsade att möta en hastigt ökad elförbrukning. Med hänsyn härtill anser departementschefen att en ransonering av olja måste kompletteras med en reglering av förbrukningen av elkraft. Vår beredskap för att genomföra en sådan bör höjas.

Kungl. Maj:t har förelagt riksdagen ett förslag till lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft. Kungl. Maj:t får, om förslaget antas, de fullmakter som läget kan komma att kräva. Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt och gälla till utgången av november 1974.

Till propositionen är fogat ett lagförslag som bl. a. stadgar att särskild avgift skall erläggas för den kraft som förbrukare tagit ut utöver den medgivna (överruttagningsavgift).

Motionen 1973:2184 tar upp frågan om formerna för ransoneringens genomförande. En elransonering bör enligt motionären utformas så att den i minsta möjliga utsträckning drabbar näringslivet och dess produktionsförmåga liksom hushållens förbrukning. Mot bakgrund av det redan tidigare besvärliga sysselsättningsläget anser motionären det vara av största vikt att söka undvika åtgärder som ytterligare ökar arbetslösheten. Han pekar också på den föreslagna överruttagningsavgiften och de konsekvenser den kan få för konsumenter som redan under normala förhållanden på olika sätt sökt begränsa sin elkonsumtion.

Utskottet har tidigare denna dag behandlat Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1973:203 om tillämpning av allmänna ransoneringslagen (1954:280) m. m. Som framgår av utskottets betänkande FöU 1973:28 delar utskottet den bedömning av läget på oljemarknaden som kommer till uttryck i propositionen. Utskottet har därför inte haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag att bestämmelserna i allmänna ransonerings- och förfogandelagarna skall sättas i tillämpning. Av samma skäl tillstyrker utskottet för sin del Kungl. Maj:ts förslag till lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft.

Näringsutskottet liksom motionären understryker att skadeverkningarna av en reglering inte får bli större än som är nödvändigt. Försvarsutskottet har självfallet samma mening och vill för egen del framhålla vikten av att man så långt möjligt har rättvisa utgångspunkter om man tvingas påbjuda inskränkningar av olika slag. Detta gäller givetvis all slags nyttoförbrukning. Utskottet förutsätter att vad utskotten har anfört i denna del beaktas i de tillämpningsföreskrifter som kan komma att meddelas av Kungl. Maj:t. Något uttalande av riksdagen av det slag som har föreslagits i motionen 1973:2184 behövs därför inte.

Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag till lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft men med den lydelse som framgår av bilaga 2 till betänkandet. I 5 § har tillagts ett fjärde stycke som har följande lydelse: Överruttagningsavgift uppbäres och redovisas enligt bestämmelser som Kungl. Maj:t meddelar.

Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen antar förslaget till lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft,
2. att riksdagen avslår motionen 1973:2184.

Stockholm den 6 december 1973

På försvarsutskottets vägnar

PER PETERSSON

Närvarande: herrar Petersson i Gäddvik (m), Gustafsson i Stenkyrka (c), Gustafsson i Uddevalla (s), Gustavsson i Ängelholm (s), Pettersson i Kvänum (c), Häll (s), Öhval (fp), Brännström (s), Glimnér (c), Virgin (m), Gustavsson i Nässjö (s), Karl Bengtsson i Varberg (fp), Wååg (s), Högström (s) och Runesson (s).

*Bilaga 1***Näringsutskottets yttrande nr 7 år 1973***Till försvarsutskottet*

Genom beslut den 30 november 1973 har försvarsutskottet hemställt om yttrande av näringsutskottet över propositionen 1973:205 med förslag till lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft. Försvarsutskottets hemställan innefattar också den motion, 1973:2184 av herr Strindberg (m), som har väckts i anledning av propositionen.

Näringsutskottet har ingenting att erinra mot lagförslaget.

Med anledning av motionen vill utskottet anföra följande. Om elförbrukningen måste regleras blir givetvis en grundläggande fråga i vilken mån olika slags förbrukning skall drabbas av regleringen. Det får förutsättas att denna fråga blir föremål för ingående överväganden med sikte på att regleringen skall utformas så att skadeverkningarna totalt sett blir så små som möjligt. Utskottet utgår från att vid en eventuell ransonering det medgivna uttaget för hushållens del inte baseras enbart på tidigare förbrukning utan åtminstone subsidiärt på andra kriterier, t. ex. beräknad normalförbrukning för hushåll av olika sammansättning.

Stockholm den 4 december 1973

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

Närvarande: herrar Svanberg (s), Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Bengtsson i Landskrona (s), Andersson i Örebro (fp), Haglund (s), Andersson i Storfors (s), Gustafsson i Byske (c), Blomkvist (s), Sjönell (c), Hovhammar (m), Svensson i Malmö (vpk), Jonsson i Husum (s), Rydén (fp) och fru Hansson (s).

*Bilaga 2***Förslag till****Lag om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft**

Härigenom förordnas som följer

1 § Kan tillgången på elektrisk kraft inom landet under viss tidsperiod förutses ej komma att förslå för att tillgodose behovet av sådan kraft, får kraftförbrukningen regleras enligt denna lag.

2 § Förordnande om reglering enligt 1 § meddelas av Kungl. Maj:t och får innefatta föreskrift såväl om kraftens fördelning mellan förbrukare som om användningen i övrigt av tillgänglig kraft.

Närmare föreskrifter om tillämpningen av förordnande enligt första stycket meddelas av myndighet eller annat för ändamålet lämpat organ, som Kungl. Maj:t bestämmer.

3 § Vid meddelande av föreskrift enligt 2 § skall tillses att i främsta rummet de behov blir täckta, som är av särskild betydelse för befolkningen eller produktionen eller i övrigt för det allmänna.

4 § Meddelas föreskrift enligt 2 §, skall ägare eller innehavare av sådan anläggning för alstrande eller tillhandahållande av elektrisk kraft (kraftföretag), som tillhandahåller kraft åt förbrukare vilka beröres av föreskriften, vidtaga åtgärder enligt anvisningar av Kungl. Maj:t eller organ, som avses i 2 §, för att i görlig mån hindra överträdelse av föreskriften.

Förbrukare av elektrisk kraft samt var och en som handhar förvaltning av fastighet, där elektrisk kraft tillhandahålles, får åläggas avläsnings- och uppgiftsskyldighet.

5 § Kungl. Maj:t kan förordna att förbrukare av elektrisk kraft, som tagit ut mer kraft än han har rätt till på grund av föreskrift enligt 2 §, skall erlägga särskild avgift för den kraft, som uttagits utöver den medgivna (överuttagsavgift).

Överuttagsavgift utgår enligt grunder, som Kungl. Maj:t bestämmer, och tillfaller staten.

Föreligger särskilda skäl, kan Kungl. Maj:t befria förbrukare från överuttagsavgift, som påförts honom.

Överuttagsavgift uppbäres och redovisas enligt bestämmelser som Kungl. Maj:t meddelar.

6 § Underlåter förbrukare att i föreskriven ordning erlägga överuttagsavgift, får organ som avses i 2 § besluta att han skall avstängas från uttagning av elektrisk kraft under viss tid. Har sådant beslut meddelats, skall ägaren eller innehavaren av kraftföretaget avstänga förbrukaren från

kraftuttag i enlighet med beslutet.

7 § Har ägare eller innehavare av kraftföretag eller av sådan järnvägs- eller spårvägsanläggning eller industriell eller därmed jämförlig anläggning, vid vilken elektrisk kraft användes för annat ändamål än belysning, uppsåtligen eller av grov oaktsamhet åsidosatt föreskrift, som enligt 2 § meddelats beträffande företaget eller anläggningen, dömes han till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff dömes annan förbrukare, vilken uppsåtligen eller av grov oaktsamhet använt kraft för annat ändamål än sådant, vartill han haft rätt att använda kraften enligt meddelad föreskrift.

8 § Underlåter ägare eller innehavare av kraftföretag att fullgöra vad som åligger honom enligt 4 eller 6 §, får organ som avses i 2 § vid vite förelägga honom att fullgöra åliggandet. Motsvarande gäller vid underlåtenhet i fråga om avläsnings- och uppgiftsskyldighet enligt 4 § andra stycket.

9 § Bestämmelserna i denna lag om ägare eller innehavare av kraftföretag eller anläggning, som avses i 7 §, skall i fråga om kommunalt kraftföretag eller kommunal anläggning tillämpas på föreståndaren.

10 § Närmare föreskrifter för tillämpningen av denna lag meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna lag träder i kraft dagen efter den då lagen enligt därpå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling och gäller till utgången av november 1974.